

Hazafelé

Ma már szinte közhely, hogy a kereszténység mennyire összenőtt Európával, s hogy ez az egység máig fennáll, ha szakadozottan is. Ennek a szimbiózisnak van egy ritkábban emlegetett következménye is. A kontinens nagy része a mérsékelt égövbe esik, ahol négy évszak váltogatja egymást. Az évszakok pedig, legalábbis hangulatukban, átjárják a keresztény ünnepeket is. Fehér karácsonyról ábrándozunk, állatok és pásztorok melengetik a hidegben didergő mennyei gyermeket. Húsvétkor a feltámadás ünnepének remek kullisztát szolgáltat az újraéledő tavaszi táj. A Halottak napja a Mindenszentek ünnepével együtt november elejére esik; azokra tekintünk ilyenkor, akik „előttünk költöztek el ebből a világból”. Bár véletlen az egybeesés — de az elmúlást mifelénk jól érzékelteti a lombhullajtó ősz, a téli álomba merülő természet.

Búcsúztatjuk az elhunytakat, hogy aztán tőlünk is búcsút vegyenek egyszer. Az „enyészet hava” elején a Halottak napja nemcsak elhunyt szeretteinkre emlékeztet, hanem saját elmúlásunkra is. Az igazi kérdés — valójában az emberlét egyetlen fontos kérdése — ezen a ponton vetődik fel: van-e valami a halál után, s ha igen, micsoda? A semmibe hull-e az, aki meghal, vagy van folytatása az életének? Jézus tanítványai s rajtuk keresztül a világ meggyőződhetett arról, hogy mesterük feltámadt a halálból. Tanúságtételük olyan eseményre épül, amely a történelmünkben gyökerezik, s onnan szárnyal fel az öröklétnék földi szemmel már nem követhető távlatába: a meghaltakat a „mennyben örök otthon várja”. A feltámadásba vetett hit biztosít arról, hogy a halál nem egyszerűen a földi élet vége, hanem az örök élet kezdete: nemcsak bezárul egy ajtó, hanem kinyílik egy másik.

Itt merül fel a második, nem kevésbé kínzó kérdés: vajon mi történik a kettő között, a küszöbön, hogyan megy végbe az átzsilipelés a bűneinkkel terhelt, múltó földi létből Isten szent örökkévalóságába? Milyen lesz a végítélet, amely halálunkban reánk vár? Hogyan fogad bennünket Isten irgalmas igazságossága, igazságos kegyelme? Pilinszky szavával: „A jövőről nem sokat tudok, / de a végítéletet magam előtt látom. / Az a nap, az az óra / mezítelenségünk fölmagasztalása lesz.” Az az óra lecsupaszít rólunk minden hamis látszatot, önmagunkat nyugtatgató, akár lelkiismeretünket is torzító kibúvókeresést. Ráadásul nem valami objektív tükörben, az emberi szemmel nézett pusztá tények mérlegén látjuk meg önmagunkat, hanem Isten végtelen szeretetének fényében. Ez pedig bizonyára minden emberi elképzelést felülmúló öröm és ugyanakkor fájdalom lesz egyszerre. Öröm, hiszen meglátjuk Isten szent és boldog szeretetének ragyogását, de velőkéig hasító fájdalom, hogy ebből oly keveset fogtunk fel és valósítottunk meg az életünkben.